

УДК 338.23

**МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ**<https://orcid.org/0000-0002-4829-8948>

Бочарова Юлія Геннадіївна, директор навчально-наукового інституту економіки та підприємництва, к.е.н., доцент, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг, e-mail: bocharova@donnuet.edu.ua, тел. +380506367729, +380969083168

Yuliia Bocharova, Director of the Educational and Scientific Institute of Economics and Entrepreneurship, Ph.D., Associate Professor, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhayilo Tugan-Baranovsky (DonNUET), Kryvyi Rih, e-mail: bocharova@donnuet.edu.ua, tel: +380506367729, +380969083168

Y. Bocharova. Mechanism of the Ukrainian innovative infrastructure development management under globalization conditions.

The mechanism of the Ukrainian innovative infrastructure development management under globalization conditions was identified, it's scheme was presented, main elements and connections between them were defined in the article. It was found, that: 1) the mechanism of the innovative infrastructure development management is a complex system of institutions, goals, principles, methods, tools, determinants, planning stages and implementation of the transition of an innovation infrastructure from one state to another, more perfect, objectives of the state in this direction, ensuring its innovative development; 2) the purpose of innovation infrastructure development management is to create an effective and competitive innovation infrastructure integrated into the global chain of creating innovative value; 3) the system of institutions implementing state management of innovation infrastructure includes: the Verkhovna Rada, regional and district councils, representative bodies of local self-government, the Cabinet of Ministers of Ukraine, incl. first of all, the Ministry of Education and Science of Ukraine; 4) state management of innovation infrastructure development should be implemented on the following principles: inclusiveness, validity, relevance, continuity, polyvariance, directivity, transparency, cyclicity, evolutionary, scientific, economical, efficiency, complexity, systemic; 5) the main element of the mechanism of state management of innovation infrastructure in the long term is the system of strategic management of innovation infrastructure.

Бочарова Ю. Г. Механізм управління розвитком інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції.

У статті розглянуто механізм управління розвитком інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції, представлено його схему, визначено його основні елементи та зв'язки між ними. Встановлено, що: 1) під механізмом управління розвитком інноваційної інфраструктури доцільно розуміти складну систему інституцій, інститутів, цілей, принципів, методів, інструментів, детермінантів, етапів планування та реалізації переходу інноваційної інфраструктури із одного стану у інший, більш досконалий, якої необхідно дотримуватися та враховувати для забезпечення досягнення цілей держави у зазначеному напрямі, забезпечення її інноваційного розвитку; 2) мета управління розвитком інноваційної інфраструктури є створення ефективної та конкурентоспроможної інноваційної інфраструктури, інтегрованої у глобальний ланцюг створення інноваційної вартості; 3) система інституцій, що здійснюють державне управління інноваційною інфраструктурою, включає Верховну раду, обласні та районні ради, представницькі органи місцевого самоврядування, Кабінет Міністрів України, у т.ч., у першу чергу, Міністерство освіти і науки України; 4) державне управління розвитком інноваційної інфраструктури має відбуватися на наступних принципах: інклюзивність, валідність, релевантність, спадкоємність, поліваріантність, директивність, транспарентність, циклічність, еволюційність, науковість, економічність, ефективність, комплексність, системність; 5) основним елементом механізму державного управління інноваційною інфраструктурою у довгостроковому періоді є система стратегічного управління інноваційною інфраструктурою.

Бочарова Ю. Г. Механизм управления развитием инновационной инфраструктуры Украины в условиях глобальной конкуренции.

В статье рассмотрен механизм управления развитием инновационной инфраструктуры Украины в условиях глобальной конкуренции, представлена его схема, определены его основные элементы и связи между ними. Установлено, что: 1) под механизмом управления развитием инновационной инфраструктуры целесообразно понимать сложную систему институтов, институций, целей, принципов, методов, инструментов, детерминант, этапов планирования и реализации перехода инновационной инфраструктуры

из одного состояния в другое, более совершенное, необходимое для обеспечения достижения целей государства в данном направлении, обеспечения ее инновационного развития; 2) целью управления развитием инновационной инфраструктуры является создание эффективной и конкурентоспособной инновационной инфраструктуры, интегрированной в глобальную цепь создания инновационной стоимости); 3) система институтов, осуществляющих государственное управление инновационной инфраструктурой, включает: Верховную Раду, областные и районные советы, представительные органы местного самоуправления, Кабинет Министров Украины, в т.ч. в первую очередь, Министерство образования и науки Украины; 4) государственное управление развитием инновационной инфраструктуры должно осуществляться на следующих принципах: инклюзивность, валидность, релевантность, преемственность, поливариантность, директивность, транспарентность, цикличность, эволюционная, научность, экономичность, эффективность, комплексность, системность; 5) основным элементом механизма государственного управления инновационной инфраструктурой в долгосрочном периоде является система стратегического управления инновационной инфраструктурой.

Постановка проблеми. Сьогодні теза про те, що стан та особливості розвитку об'єкту визначається не стільки і не тільки його внутрішніми особливостями, скільки особливостями управління ним, сприймаються майже аксіоматично. За таких умов визначення методологічних засад, механізму, концепції та стратегії управління розвитком будь-якої керованої системи має велике значення, є нагальною проблемою та задачею сьогодення. Незважаючи на все зазначене вище, а також значення та роль інноваційної інфраструктури для забезпечення соціально-економічного зростання та розвитку країн в умовах глобалізації, ескалацію інноваційної конкуренції, сьогодні є досить фрагментарними дослідження, присвячені вирішенню зазначених вище задач – визначенню методологічних засад управління інноваційною інфраструктурою, розробці механізму, концепції управління інноваційною інфраструктурою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вирішення зазначених задач було зроблено: Князевич А.О. [4], Юринець З.В. [5], Сінгером П. [6] та іншими як українськими [1-3], так і зарубіжними вченими [7]. Однак, незважаючи на значення та роль внеску зазначених вище вчених у розвиток теорії та практики управління інноваційною інфраструктурою, вона потребує подальшого розвитку.

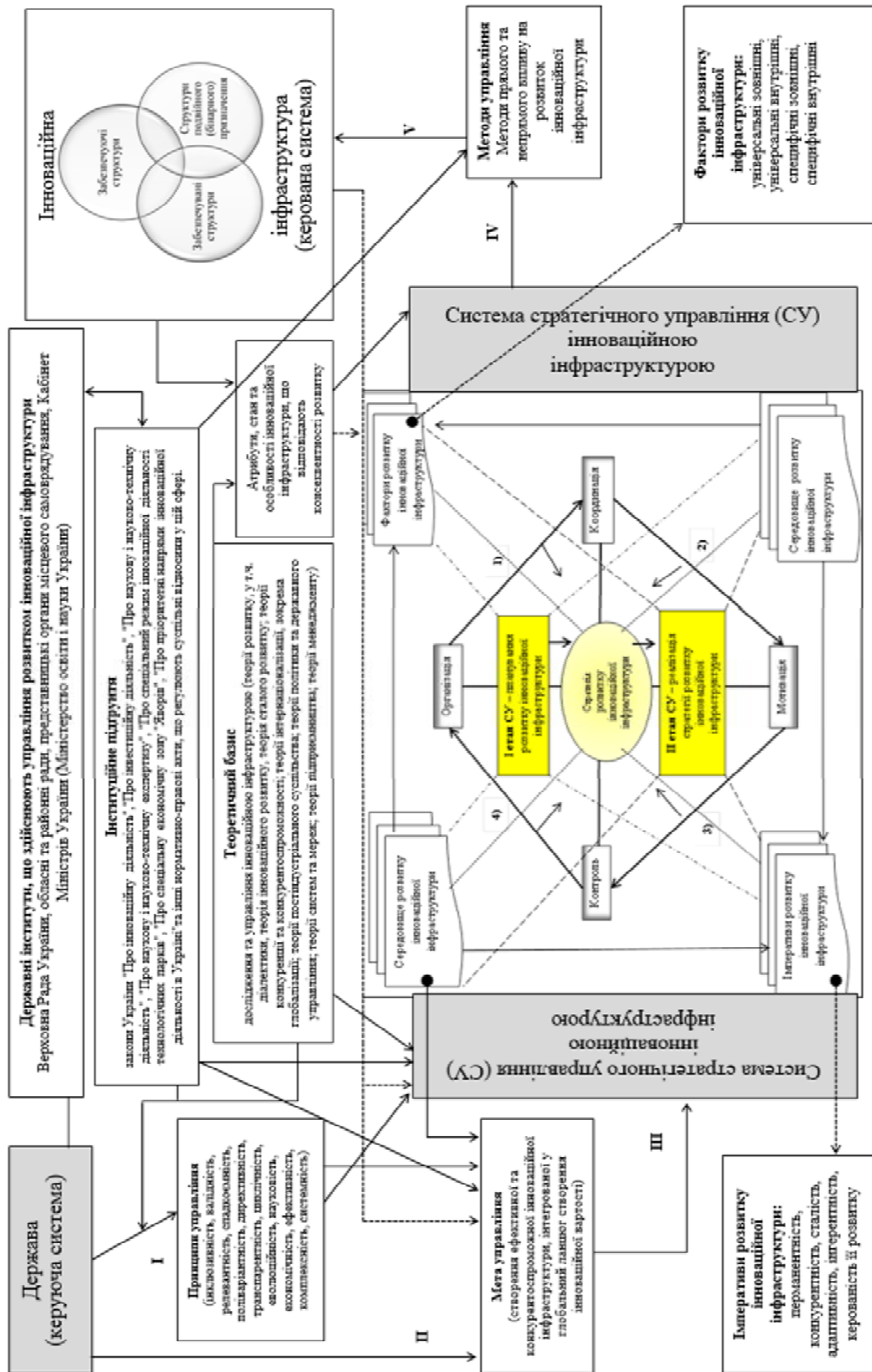
Мета статті – запропонувати механізм управління розвитком інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції.

Результати дослідження. Ознайомлення із теоретичними джерелами [1-7] дає підстави стверджувати, що:

1. Під механізмом управління розвитком інноваційної інфраструктури доцільно розуміти складну систему інституцій, інститутів, цілей, принципів, методів, інструментів, детермінантів, етапів планування та реалізації переходу інноваційної інфраструктури із одного стану у інший, більш досконалий, якої необхідно дотримуватися та враховувати для забезпечення досягнення цілей держави у зазначеному напрямі, забезпечення її інноваційного розвитку.

2. Система інституцій, що здійснюють державне управління інноваційною інфраструктурою, включає Верховну раду, обласні та районні ради, представницькі органи місцевого самоврядування, Кабінет Міністрів України, у т.ч., у першу чергу, Міністерство освіти і науки України. До функцій Верховної Ради України належать: визначення єдиної державної політики у сфері інноваційної діяльності, розвитку інноваційної інфраструктури; формулювання законодавчого підґрунтя для розвитку інноваційної інфраструктури як складової та фактору інноваційного розвитку; визначення стратегічних пріоритетних напрямів розвитку інноваційної інфраструктури; визначення обсягу асигнувань для фінансової підтримки розвитку інноваційної інфраструктури в межах Державного бюджету та ін. Обласні та районні ради, представницькі органи місцевого самоврядування визначають та затверджують середньострокові пріоритетні напрями розвитку інноваційної інфраструктури регіонального рівня та регіональні, місцеві (відповідно) програми розвитку інноваційної

інфраструктури, контролюють фінансування програм розвитку інноваційної інфраструктури.

Цифрами I-V позначено етапи реалізації механізму управління розвитком інноваційної інфраструктури; цифрами 1-4 – етапи стратегічного управління інноваційного інфраструктурою

Рисунок 1 - Механізм управління розвитком інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції

Кабінет Міністрів, у т.ч. Міністерство освіти і науки, здійснює державне управління та забезпечує реалізацію державної політики розвитку інноваційної інфраструктури як складової та фактору інноваційного розвитку, готує та подає Верховній Раді України пропозиції щодо стратегічних пріоритетних напрямів розвитку інноваційної інфраструктури та затверджує середньострокові пріоритетні напрями розвитку інноваційної інфраструктури діяльності загальнодержавного і галузевого рівнів, здійснює заходи щодо реалізації пріоритетних напрямів розвитку інноваційної інфраструктури та ін. [8].

3. Інституційне підґрунтя включає Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про підприємництво», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про спеціальну економічну зону «Яворів», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та інші нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

4. Основною ціллю державного управління інноваційною інфраструктурою, виходячи із її актуального стану, особливостей та консеквентності розвитку, є створення ефективної та конкурентоспроможної інноваційної інфраструктури, інтегрованої у глобальний ланцюг створення інноваційної вартості).

5. Державне управління розвитком інноваційної інфраструктури має відбуватися на наступних принципах:

Інклюзивності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має включатися у стратегію соціально-економічного розвитку країни, бути узгодженим із нею, іншими державними програмами та стратегіями розвитку.

Валідності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має здійснюватися шляхом обґрунтованих та законних інструментів та методів.

Релевантності - управління розвитком інноваційної інфраструктури має відбуватися з урахуванням та відповідати сучасному стану, особливостям, імперативам та факторам (як ендегенних, так і екзогенних) її генези.

Спадкоємності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має відбуватися з урахуванням накопиченого досвіду управління, найбільш ефективних управлінських практик, інструментів та методів.

Поліваріантності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має передбачати визначення стратегічних альтернатив управління розвитком інноваційної інфраструктури, вибір найбільш оптимальної із них з огляду на перманентний вплив зовнішніх та внутрішніх факторів.

Директивності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має базуватися на встановлених пріоритетах розвитку, визначати систему інструментів та методів їх досягнення.

Траспарентності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має здійснюватися на засадах прозорості, відкритості та гласності.

Циклічності – управління розвитком – стадіальний процес, який передбачає постійний моніторинг результатів та коригування методів та інструментів управлінського впливу.

Еволюційності – управління розвитком інноваційної інфраструктури здійснюється з урахуванням поступовості, поетапності, не лінійності та плавності процесу розвитку.

Науковості – управління розвитком інноваційної інфраструктури має відбуватися з урахуванням об'єктивних законів та закономірностей, сучасного теоретико-методичного та методологічного надбання науки.

Економічності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має здійснюватися із урахуванням розумної та раціональної економії обмежених ресурсів,

які залучаються, ефекту від споживання та використання обмежених ресурсів у коротко-, середньо- та довгостроковому періоді.

Ефективності – витрати на управління мають бути меншими за позитивний ефект від його функціонування.

Комплексності - управління розвитком інноваційної інфраструктури має відбуватися з урахуванням усіх факторів, що детермінують стан та особливості розвитку інноваційної інфраструктури.

Системності – управління розвитком інноваційної інфраструктури має базуватися на системному підході, забезпечувати узгодження елементів системи управління між собою та із цілям управління.

6. Методи державного управління розвитком інноваційною інфраструктурою поділяються на методи прямого та непрямого впливу на розвиток інноваційної інфраструктури. Визначення та вибір найбільш доцільних та ефективних методів державного регулювання повинно спиратися на накопичений досвід державного управління, результати розвитку теорії інноваційної інфраструктури та державного управління.

7. Основним елементом механізму державного управління інноваційною інфраструктурою у довгостроковому періоді є система стратегічного управління інноваційною інфраструктурою, яка складається із двох етапів (планування розвитку інноваційної інфраструктури та реалізація стратегії розвитку інноваційної інфраструктури), кожний із яких передбачає реалізацію 4 із основних функцій управління (організацію, координацію, мотивацію, контроль). Зазначена вище система має враховувати перманентний та системний вплив зовнішнього середовища, визначаючи акселератори та деструктори, на які логічно поділяються фактори розвитку інноваційної інфраструктури, імперативи розвитку інноваційної інфраструктури.

8 Усі фактори розвитку інноваційної інфраструктури для підвищення ефективності управління ними доцільно поділити на універсальні зовнішні фактори, універсальні внутрішні фактори, специфічні зовнішні фактори, специфічні внутрішні фактори розвитку інноваційної інфраструктури. Найбільш значущими універсальними зовнішніми факторами розвитку інноваційної інфраструктури є перехід від індустріального до постіндустріального суспільства і, як наслідок, активний розвиток інформаційних та комунікаційних технологій, інноваційної діяльності; глобалізація, яка супроводжується як посиленням глобальної взаємодії, так і зміною характеру взаємозалежності країн (неозалежність), яка знаходить прояв у поліваріантності, різнопорядкованості, складності, ієрархічності, децентралізованості, багаторівневості зв'язків і породжуваних ними наслідків, що продукуються не лише державами, але й іншими суб'єктами глобальної економіки. До найбільш значущих специфічних зовнішніх факторів розвитку інноваційної інфраструктури відноситься стан, особливості та потенціал розвитку національної інноваційної системи, ефективність державної інноваційної політики та фінансової підтримки. До найважливіших універсальних внутрішніх факторів розвитку інноваційної інфраструктури належать стан та особливості її архітектури. До найважливіших специфічних внутрішніх факторів розвитку інноваційної інфраструктури відносяться стан та особливості розвитку специфічних елементів інноваційної інфраструктури.

9. Імперативами розвитку інноваційної інфраструктури в умовах глобалізації є:

Перманентність її розвитку – забезпечення постійного, такого, що безперервно продовжується, розвитку інноваційної інфраструктури.

Конкурентність її розвитку – забезпечення конкурентного розвитку інноваційної інфраструктури. Під конкурентним розвитком інноваційної інфраструктури доцільно розуміти закономірну зміну, перехід інноваційної інфраструктури від одного якісного стану у інший, зумовлений станом, особливостями та трансформаціями, які відбуваються у зовнішньому конкурентному середовищі. Для забезпечення ефективного

конкурентного розвитку інноваційної інфраструктури в цілому, її окремих елементів необхідно максимально коректно оцінити стан конкурентного середовища та альтернативи його еволюційних змін, визначити систему стратегічних дій конкурентів.

Сталість її розвитку – забезпечення сталого розвитку інноваційної інфраструктури. Під сталим розвитком доцільно розуміти поточну та майбутню спроможність інноваційної інфраструктури створювати та/або підтримувати розвиток, який дозволить забезпечити задоволення потреб суспільства при збереженні навколишнього середовища у глобалізованому світі конкуруючих економік.

Адаптивність її розвитку – забезпечення адаптації розвитку інноваційної інфраструктури до змін, які мають місце у зовнішньому та внутрішньому середовищі її розвитку.

Інгерентність розвитку – забезпечення внутрішньої узгодженості розвитку інноваційної інфраструктури із параметрами та особливостями розвитку національної інноваційної системи, у т.ч. із її інституційною складовою.

Керованість її розвитку – розвиток інноваційної інфраструктури носить керований характер, що визначається природою інноваційної інфраструктури, метою та функціональним призначенням її розвитку.

Висновки: Механізм управління розвитку інноваційної інфраструктури є складною системою, кожний елемент якої має враховуватися для прийняття рішень та забезпечення керуючого впливу на розвиток інноваційної інфраструктури. Результати дослідження будуть використані у подальших роботах автора, присвячених вивченню ефективних інструментів та напрямів розвитку інноваційної інфраструктури України. Використання результатів проведеного дослідження під час удосконалення нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності, розробки стратегії інноваційного розвитку України, програм інноваційного розвитку, розвитку національної інноваційної системи, інноваційної інфраструктури, конкурентоспроможності країни дозволить підвищити ефективність державних зусиль у зазначених вище напрямках.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку» від 29.07.2002 №224. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/spart09/inx09341.htm>.
2. Проект стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf>.
3. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
4. Князевич А. О. Формирование и функционирование инновационной инфраструктуры Украины : монография / А. Князевич ; под научн. ред. д.э.н., проф. И. Бритченко. – Ривне : Волинські обереги, 2016. – 272 с.
5. Юринець З.В. Державна інноваційна стратегія та політика в умовах формування інноваційно орієнтованої економіки / З.В. Юринець // Формування ринкової економіки в Україні: збірник наук. праць. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2016. – Вип. 36. Ч.2. – С.311-317.
6. Singer P.L. Investing in “Innovation Infrastructure” to Restore U.S. Growth // Information Technology & Innovation Foundation, 2017, available at: <http://www2.itif.org/2017-innovation-infrastructure.pdf>.
7. Promising practices in building innovation infrastructure the role of innovation brokers (2017). Access: <http://www.coecon.com/assets/roleinno vationbrokers.pdf>.
8. Закон України від 04.07.2002 № 40-IV «Про інноваційну діяльність» (редакція від 05.12.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

References (BSI)

1. Ministerstvo ekonomiky ta z pytan yevropeiskoi intehratsii Ukrainy (2002) Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo formuvannia rehionalnykh stratehii rozvytku (Nakaz 29.07.2002, No. 224). Retrieved from: <http://www.uazakon.com/document/spart09/inx09341.htm> [in Ukrainian].
2. Stratehiia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010–2020 roky v umovakh hlobalizatsiinnykh vyklykiv (Proekt) [Text]. Retrieved July 02, 2018, from: <http://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/36382.pdf> [in Ukrainian].
3. Heets, V. (Ed.) (2015) Innovatsiina Ukraina 2020 : natsionalna dopovid. Kyiv: NAN Ukrainy [in Ukrainian].

4. Knjazevich, A. (2016) *Formirovanie i funkcionirovanie innovacionnoj infrastruktury Ukrainy. Rovno: Volynski oberehy* [in Russian].
5. Yurynets, Z. (2016) *Derzhavna innovatsiina stratehiia ta polityka v umovakh formuvannia innovatsiino oriientovanoi ekonomiky. Formuvannia rynkovoї ekonomiky v Ukraini: zbirnyk nauk. Prats, 36. Ch.2, 311-317* [in Ukrainian].
6. Singer, P. (2017) *Investing in "Innovation Infrastructure" to Restore U.S. Growth*. Retrieved July 02, 2018, from the Information Technology & Innovation Foundation website: <http://www2.itif.org/2017-innovation-infrastructure.pdf>.
7. *Promising practices in building innovation infrastructure the role of innovation brokers* (2017). Access: <http://www.coecon.com/assets/roleinnovationbrokers.pdf>.
8. *Zakon Ukrainy vid 04.07.2002 № 40-IV «Pro innovacijnu dijial'nist'» (redakcija vid 05.12.2012)», available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>*

Keywords: *development management mechanism, innovation infrastructure, management principles, management system, state.*

Ключові слова: *механізм управління розвитком, інноваційна інфраструктура, принципи управління, система управління, держава.*

Ключевые слова: *механизм управления развитием, инновационная инфраструктура, принципы управления, система управления, государство.*

Рецензент: Горіна Г.О., завідувач кафедри міжнародної економіки та туризму ДонНУЕТ, д.е.н., доцент

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/4882716>